

Drents Actieprogramma

Netcongestie

mei 2023

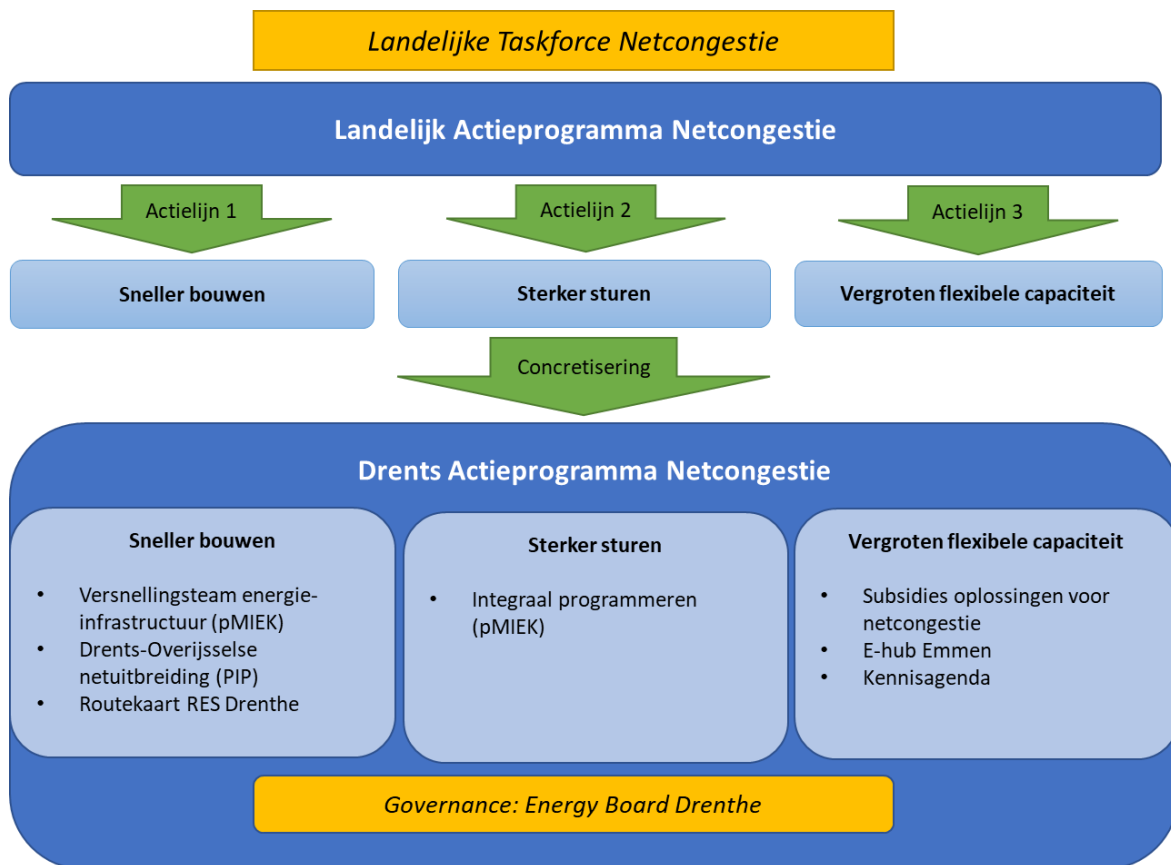

Inleiding

Op 21 december 2022 is het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) gepresenteerd. In heel Nederland is sprake van congestieproblematiek op het elektriciteitsnet. Zon- en windprojecten kunnen niet worden aangesloten en vestiging, elektrificatie of uitbreiding van bedrijven is niet of nauwelijks mogelijk. Dit vraagt om een forse inzet in het uitbreiden én slimmer gebruiken van onze elektriciteitsinfrastructuur. In het LAN worden acties beschreven om de problematiek met het elektriciteitssysteem aan te pakken. Een deel van deze acties vraagt om uitwerking en uitvoering op provinciaal en lokaal niveau.

Netcongestie zet de ambities van de provincie Drenthe onder druk. Drenthe kreeg als eerste provincie te maken met structurele congestieproblematiek. Met de aankondiging van afnameschaarste door TenneT in november 2022, is het probleem verder geëscaleerd. Het zorgt voor vertraging van de energietransitie en voor negatieve effecten op de bedrijvigheid in de provincie. Op dit moment is zowel de afname als de teruglevering van elektriciteit niet of nauwelijks mogelijk. Om stilstand van de economie en de energietransitie te voorkomen is een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem nodig.

Daarom presenteren wij in dit document samen met onze partners de Drentse uitwerking en concretisering van het LAN. Hiermee leveren wij en onze partners, ieder vanuit de eigen rol, een bijdrage aan dit grote en complexe vraagstuk. Langs de drie actielijnen van het programma hebben wij concrete projecten uitgewerkt. Hiermee willen we niet alleen de huidige problematiek op het net helpen op te lossen, maar ook richting de toekomst slimmer met onze energie-infrastructuur om te gaan. We ondersteunen ondernemers nu bij het vinden van een oplossing, maar voorkomen zo ook problemen in de toekomst.

In dit stuk gaan we achtereenvolgens in op de drie doelen van het LAN: sneller bouwen, sterker sturen en het vergroten van flexibele capaciteit. En de daarbij horende governance. Per actie laten we zien wat we in Drenthe samen doen: provincie, gemeenten, Rijksoverheid, TenneT, Enexis, Rendo, ondernemers en maatschappelijk middenveld. Elke partij heeft haar eigen verantwoordelijkheid voor de acties uit het DAN.

1. Sneller bouwen

Uitbreiding van het net in Drenthe sneller uitvoeren

Verzwaren van het elektriciteitsnet is cruciaal en de eerste stap om uit de huidige situatie te komen. De bouw en aanleg van nieuwe stations en kabeltracés kan en moet daarom sneller om de energietransitie en economische ontwikkeling te kunnen faciliteren.

We zien ook in Drenthe dat realisatie van de forse investeringsplannen van TenneT, Rendo en Enexis veel tijd kosten. Hierbij gaat het met name om de voorbereidingsfase. Versnelling is te behalen in het nemen van GS- of collegebesluiten, het afgeven van vergunningen, het uitvoeren van ruimtelijke procedures en coördinatie-regelingen. Ook spelen personeels- en materiaaltekorten een rol en leidt de uitspraak van de Raad van State over Porthos tot vertraging van projecten.

In Drenthe zetten we versnellingsteams op vanuit overheden en netbeheerders rondom de kritieke projecten voor netverzwaren. Voor de Drents-Overijsselse netuitbreiding zetten we een provinciaal inpassingsplan (PIP) in en voor tijdige realisatie van de projecten uit de RES op het gebied van hernieuwbare elektriciteit hebben we de Routekaart RES ingericht.

Versnellingsteam energie-infrastructuur (pMIEK)

<i>Beschrijving</i>	<i>Resultaten</i>	<i>Betrokken partijen</i>
<p>We richten een Werkgroep op waar de kritieke infraprojecten worden vastgesteld en per project afspraken worden gemaakt over de voorbereidings- en bouwfase.</p> <p>Indien nodig worden versnellingsteams ingesteld die de realisatie van de netuitbreidingen gaan versnellen.</p>	<p>Intensievere samenwerking tussen overheden en netbeheerders;</p> <p>Heldere afspraken over procedures, bevoegd gezag en vereiste besluitvorming bij de kritieke netverzwaringsprojecten;</p> <p>Duidelijkheid en consensus over de planning van projecten;</p> <p>Regie op de realisatie van netverzwaren met tijdige escalatie indien nodig.</p>	<p>Provincie</p> <p>Enexis, Rendo en TenneT</p> <p>Gemeenten</p> <p>Werkgroep Routekaart RES</p>

Drents-Overijsselse netuitbreiding (kritiek project)

<i>Beschrijving</i>	<i>Resultaten</i>	<i>Betrokken partijen</i>
<p>De versterking van het net in Zuid-Drenthe en Noord-Overijssel is een voorbeeld van een kritiek project waar een versnellings-team omheen kan worden gebouwd. De provincie zet een provinciaal inpassingsplan (PIP) in (na invoering van de Omgevingswet is dit een Projectbesluit).</p>	<p>DON-Oost: Aanleg kabeltracé tussen Riegmeer (Hoogeveen) en Wijster (Midden-Drenthe) in Drenthe. Vanuit Overijssel zit er ook nog een tracé bij Dedemsvaart in DON-Oost.</p> <p>DON-West: Aanleg kabeltracé tussen Meppel en Zwolle.</p>	<p>Provincie Drenthe</p> <p>TenneT</p> <p>Sweco</p> <p>Gemeenten: Hoogeveen, De Wolden, Midden-Drenthe, Coevorden (misschien) en Hardenberg.</p> <p>Provincie Overijssel</p> <p>TenneT</p>

		Gemeenten Zwolle, Staphorst, Dalfsen en Meppel
Routekaart RES Drenthe		
<i>Beschrijving</i>	<i>Resultaten</i>	<i>Betrokken partijen</i>
Onder het RES-bod van Drenthe zit 0,75 TWh aan zon op land in de pijplijn en is er ambitie voor een extra 0,46. Met de Routekaart brengen we de ontwikkeling van de pijplijn per gemeente in kaart en stemmen we deze af op geplande verzwarringsprojecten. Ook houden we zicht op de mate waarin gemeenten ambitie omzetten in concrete projecten.	Tijdige vergunningverlening en projectontwikkeling per gemeente om bijdrage aan het bod voor 2030 te realiseren; Afstemming van zonprojecten en verzwaren van stations, hieruit ontstaat een volgorde van projecten die gerealiseerd kunnen worden en worden aangesloten op uitgebreide stations; Bij vertraging van zowel concretisering van gemeente-ambities als voortgang van infraprojecten kunnen we sneller handelen.	Provincie Drenthe Gemeenten Enexis, Rendo en TenneT

2. Sterker sturen

Prioriteren van schaarse netcapaciteit

Naast het sneller uitbreiden van het net, moeten we sterker sturen op welke ontwikkelingen op middellange termijn mogelijk gemaakt worden met vrijgekomen netcapaciteit. Met alleen verzwaring is de situatie van schaarste niet blijvend opgelost. De huidige situatie vraagt daarom om publieke regie om toekomstige problemen te voorkomen. Dit helpt enerzijds om sneller, meer infrastructuur te realiseren, slimme keuzes te maken en zo de behoefte aan infrastructuur te verminderen. Anderzijds helpt het om de resterende vraag naar infrastructuur te prioriteren en zo met schaarste om te gaan.

Met andere woorden: welke ruimtelijke ontwikkelingen komen eerst en welke infrastructuur-keuzes horen daarbij? In IPO-verband is besloten om de regie te pakken op deze vraag, in samenwerking met partners. De minister voor Economische Zaken en Klimaat heeft elke provincie gevraagd voor de zomer hier een eerste bijdrage aan te doen. Dit krijgt vorm in het Provinciaal Meerjaren Investeringsprogramma Energie en Klimaat: pMIEK.

Binnen pMIEK worden ruimtelijke ontwikkelingen en bijbehorende vraag naar netcapaciteit in kaart gebracht. Met pMIEK bereiken we een grotere democratische legitimiteit van deze keuzes, een betere informatievoorziening voor en van overheden en grotere investeringszekerheid voor netbeheerders. In Drenthe richten we pMIEK in om, naast de bij onderdeel 1 genoemde versnellingssteams voor concrete projecten, de toekomstige vraag naar elektriciteitsinfrastructuur scherper te maken.

Integraal programmeren (pMIEK)

<i>Beschrijving</i>	<i>Resultaten</i>	<i>Betrokken partijen</i>
Op 1 juli 2023 leggen we het pMIEK Drenthe ter vaststelling voor aan Gedeputeerde Staten. We richten een werkorganisatie in. De verschillende plannen op het gebied van bijvoorbeeld wonen, economie en industrie worden hier ingebracht.	Concreet inzicht in te verwachten maatschappelijk ontwikkelingen en projecten naar de toekomst toe Keuzes over de volgorde van investeringen in netverzwaring op basis van: <ul style="list-style-type: none"> • Provinciaal afwegingskader • Prioritering investeringsprojecten van de netwerkbedrijven.	Provincie Enexis, Rendo en TenneT Gemeenten Ministerie van EZK

3. Vergroten flexibele capaciteit

Slimmer omgaan met het elektriciteitsnet

Ondanks de vele ontwikkelingen die gaande zijn, zal het grootste deel van de energietransitie richting 2050 nog moeten plaatsvinden. Het getalsmatige aanbod van hernieuwbare elektriciteit en de vraag naar elektriciteit zullen blijven stijgen. Wanneer dit niet slimmer wordt ingericht en wet- en regelgeving hetzelfde blijven, zullen we de huidige situatie van netcongestie steeds opnieuw blijven tegenkomen. Sneller verzwaren en sterker sturen zijn daarom maar een deel van de oplossing: ook aan de vraagkant moet iets veranderen.

Om op de lange termijn tot een duurzaam energiesysteem te komen is het – naast verzwaring - noodzakelijk dat de vraag naar elektriciteit flexibiliseert. Met andere woorden: door pieken in de elektriciteitsvraag en teruglevering uit te smeren, kunnen we veel meer gebruik maken van de bestaande netcapaciteit. Dat is zowel qua tijd als qua maatschappelijke kosten wenselijk. Bovendien maakt het ontwikkelingen in de energietransitie en economie mogelijk, zelfs wanneer infrastructuur niet oneindig beschikbaar is.

In Drenthe zetten we hier al langere tijd op in. Enerzijds met subsidies die ondernemers en instellingen ondersteunen bij het vinden van oplossingen voor netcongestie. Anderzijds met de inzet op regionale flexibiliteit via het programma E-hub Emmen. Ondanks dat we hier als provincie flink in investeren, weten we dat onze middelen ontoereikend zijn om de grote vraag naar oplossingen vanuit de samenleving in te vullen.

Subsidies oplossingen voor netcongestie

<i>Beschrijving</i>	<i>Resultaten</i>	<i>Betrokken partijen</i>
<p>Sinds januari 2022 is er subsidie beschikbaar voor het oplossen van netcongestie bij teruglevering van duurzame elektriciteit door zonne- en windinstallaties (15 kW-2 MW). De regeling kent grote interesse en is twee keer van extra middelen voorzien, met een totale investering van €1.200.000.</p> <p>Daarnaast is €500.000 gestoken in een vergelijkbare regeling voor afnamecongestie, bedoeld om ondernemers te equiperen om hun elektriciteitsvraag zo in te richten dat ze gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die er zijn of komen (bv. non-firm-ATO's).</p> <p>Vanuit de provincie helpen we een groot aantal bedrijven en instellingen te denken over oplossingen en onze regelingen onder de aandacht te brengen.</p>	<p>Meer dan 25 aanvragen zijn toegekend, van haalbaarheidsstudies tot technische oplossingen (met name batterijoplossingen achter de meter).</p>	<p>Provincie Drenthe</p> <p>Ministerie van EZK</p> <p>Enexis</p> <p>Rendo</p>

E-hub Emmen		
<i>Beschrijving</i>	<i>Resultaten</i>	<i>Betrokken partijen</i>
<p>In Emmen zijn alle elementen van het Nederlandse energiesysteem op enkele vierkante kilometers aanwezig. E-hub Emmen omvat het regionaal ontwikkelen en ontwerpen van een nieuw energiesysteem, waarbij we lokale energie zoveel mogelijk lokaal gebruiken en de druk op energie-infrastructuur minimaliseren met nieuwe vormen van sturing (bv. van vermogensnet naar energienet).</p> <p>Dit heeft een fysiek spoor in de ondersteuning van lopende flexprojecten en een digitaal spoor in de simulatie van het huidige en toekomstige energiesysteem via energiedata, bijvoorbeeld met een digital twin.</p>	<p>In 2023 doorlopen we een kwartiermakersfase voor E-hub Emmen en besluiten provincie en gemeente over een gezamenlijk programma.</p>	<p>Gemeente Emmen en provincie Drenthe</p> <p>Topsector Energie</p> <p>Enexis</p> <p>Greenwise Campus</p> <p>Projectinitiatiefnemers</p>
Kennisagenda netcongestie en mogelijke oplossingen		
<i>Beschrijving</i>	<i>Resultaten</i>	<i>Betrokken partijen</i>
<p>Vanuit de provincie zetten we erop in om kennis over flexibiliteit en netcongestie te delen en te vergroten. Dat doen we samen met ondernemers, inwoners en mede-overheden.</p>	<p>Handreiking "Tien mogelijke oplossingen voor netcongestie";</p> <p>Organisatie van events, zoals het congres Net Op Groen in 2022;</p> <p>Ontwikkeling van een juridische verdieping op flexibiliteitsoplossingen.</p>	<p>Provincie</p> <p>Netbeheerders</p> <p>Gemeenten</p> <p>Ondernemers</p> <p>Inwoners</p>

Governance

Structureel samenwerken rond netcongestie en flexibiliteit

Op dit moment lopen er vooral incidentele contacten tussen verschillende mensen van de provincie, netbeheerders en gemeenten rondom netcongestie en flexibiliteit. We zetten daarom een Energy Board op waar bestuurlijke afspraken kunnen worden gemaakt. Deze worden gevoed vanuit drie werkgroepen die elk een van de drie pijlers onder het programma vertegenwoordigen.

De governance die we hier voorstellen dient vooral om:

- 1) Contacten structureler te maken en zo minder tussentijdse overleggen en verschillende contactpersonen te hebben;
- 2) Indien nodig makkelijk bestuurlijke keuzes kunnen maken wanneer dit nodig is.

De provincie neemt het voortouw in het organiseren van deze governance-structuur.

